

GLAZBENE IGRE U RADU S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Stručić, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:484689>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Valentina Stručić

Glazbene igre u radu s djecom rane i predškolske dobi

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Glazbene igre u radu s djecom rane i predškolske dobi

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Glazbena metodika u integriranom kurikulumu II

Mentor: Sanja Minić, prof, viši predavač

Student: Valentina Stručić

Matični broj: 0299011759

U Rijeci,
Rujan, 2020.

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam priloženi završni rad izradila samostalno uz savjete i preporuke mentorice. Prilikom izrade rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Valentina Stručić

ZAHVALA

Hvala mentorici prof. Sanji Minić na podršci, ne samo prilikom izrade završnog rada, već i za vrijeme cijelog studiranja. Hvala Vam na razumijevanju, strpljenju i vremenu.

Hvala mojim roditeljima i ostatku obitelji na razumijevanju i podršci. Hvala što ste uvijek vjerovali u mene.

Hvala mojoj najboljoj prijateljici Anamariji na svakoj toploj riječi i savjetu. Hvala ti što vjeruješ u mene.

Hvala mojoj Matei, Ivi, Aniki i Katarini na predivne tri godine druženja. Hvala za svaki razgovor, smijeh i sve nezaboravne trenutke.

Hvala svim predivnim ljudima koje sam upoznala u Rijeci, a koji imaju posebno mjesto u mom srcu.

SAŽETAK

Glazba je umjetnost koja je svugdje prisutna pa tako i u odgoju i obrazovanju. Često se povezuje s igrom kako bi bila što bliža djetetu. Glazbene igre su važan dio odgojno obrazovnog rada jer je igra potreba svakog djeteta. Igrajući se, dijete zadovoljava svoje potrebe, uči i istražuje. U radu će biti prikazan utjecaj glazbe na igru kao svakodnevni princip rada u predškolskom okruženju. Prikazan će biti i utjecaj kako na cjeloviti razvoj tako i na glazbeni. Proučiti će se i primjena glazbenih poticaja po centrima kroz igru. Na kraju će biti prikazana uloga glazbenog odgoja u predškolskom odgoju i obrazovanju kao i uloga odgajatelja u provođenju glazbenog odgoja.

Ključne riječi: *dijete, igra, glazba, poticaj*

SUMMARY

Music is an art that is ubiquitous even in upbringing and education. It is often associated with play to be closer to the child. Musical games are an important part of educational work because play is a need of every child. By playing, the child meets his needs, learns and explores. The paper will present the influence of music on the game as an everyday principle of work in a preschool environment. There will be presented the impact on the overall and musical development. The application of musical stimuli by centers through play will also be studied. Finally, there will be presented the role of music education in preschool education, as well as the role of preschool teacher in the implementation of music education.

Keywords: *child, play, music, stimulus*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. GLAZBA U ODGOJU I OBRAZOVANJU	2
3. ZNAČAJ IGRE U RAZVOJU DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	4
3.1. Igra kao princip rada u predškolskom okruženju	5
4. GLAZBENE IGRE	7
4.1. Vrste glazbenih igara	7
4.1.1. Prve glazbene igre	7
4.1.2. Glazbene igre s pjevanjem	9
4.1.3. Glazbene igre s ritmovima/melodijama	10
4.1.4. Brojalice	11
5. UTJECAJ GLAZBENIH IGARA NA RAZVOJ DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	13
5.1. Opći razvoj djeteta rane i predškolske dobi	13
5.2. Utjecaj glazbenih igara na opći razvoj djece rane i predškolske dobi	16
5.3. Glazbeni razvoj djece rane i predškolske dobi	17
5.4. Utjecaj glazbenih igara na glazbeni razvoj djece rane i predškolske dobi	20
6. GLAZBENI ODGOJ U DJEČJEM VRTIĆU	23
6.1. Odgoj i obrazovanje u dječjem vrtiću	23
6.2. Glazbeni odgoj unutar dječjeg vrtića	25
6.2.1. Glazbeni poticaji i njihova primjena po centrima aktivnosti	26
6.2.2. Centar za glazbeno izražavanje i stvaranje	28
6.3. Uloga odgajatelja	29
6.3.1. Glazbene kompetencije odgajatelja	30
6.3.2. Uloga odgajatelja u glazbenom odgoju	31
7. ZAKLJUČAK	33
8. POPIS LITERATURE	34

1. UVOD

Glazba je umjetnost koja je prisutna svugdje oko nas. Ona je „univerzalni jezik čovječanstva“. Bez obzira na mnoge razlike među narodima, glazba će kod svakog čovjeka probuditi snažne emocije. Glazba nije umjetnost sama za sebe, već se povezuje i s drugim načinima izražavanja (plesno, dramsko, likovno izražavanje). Također, glazbu možemo primijetiti i u odgoju i obrazovanju.

Glazba u odgoju i obrazovanju djece rane i predškolske dobi ima značajnu ulogu. Ona pozitivno utječe na dijete koje na glazbu reagira i prije samog rođenja. Upravo radi njene važnosti i značajnog utjecaja na djetetov razvoj, važno je da ona bude prisutna u odgojno-obrazovnom radu kroz razne aktivnosti. Kako bi se glazba djetetu približila na njemu razumljiv način, važno je da ona bude povezana s igrom koja je djetetu rane i predškolske dobi najprirodnija i najbliža aktivnost te naposljetku i potreba.

U ovome će radu biti prikazan utjecaj glazbe na igru te utjecaj glazbenih igara na cjeloviti i glazbeni razvoj djeteta rane i predškolske dobi unutar predškolske ustanove. Također, biti će prikazan značaj glazbenog odgoja i njegovih sastavnica te važnost uloge odgajatelja u njegovom provođenju.

2. GLAZBA U ODGOJU I OBRAZOVANJU

„Glazba je sve ono što se ne može izreći, a živi u čovjeku i izvan njega.“ (Sam, 1998:6)

Glazba je zaista svugdje prisutna te omogućuje čovjeku da se izrazi, čak i onda kada to nije moguće riječima. Upravo radi njezinog značajnog utjecaja na čovjeka i radi sveprisutnosti, svoje je mjesto pronašla i u odgoju i obrazovanju pa tako i u onom predškolskom. Određivanjem značaja glazbe u edukacijskom kontekstu te u edukacijske svrhe, dolazimo do zaključka kako glazba kao umjetnost svoj temeljni izraz pronalazi u ritmu i tonu. Također edukacijsku svrhu glazbe vidimo i u sociološkom aspektu jer za glazbu možemo reći kako je sociološki fenomen. Upravo je to bila već za vrijeme razvoja građanskog društva kada je postala jedan od važnih segmenata institucionalnog odgoja i obrazovanja (Sam, 1998).

Glazba je i danas jedan od segmenata odgoja i obrazovanja te je važno da se dijete s njom susreće od najranije dobi. Već od prvih dana djetetova života, glazba dovodi do podizanja raspoloženja te pozitivno utječe na dijete. Ona pomaže djetetu prilikom upoznavanja okoline koja se nalazi oko njega. Također, glazba je vrlo značajna za dijete i njegov razvoj jer doprinosi cjelovitom razvoju (psihofizički, kognitivni, jezično-govorni, emocionalni i socijalni razvoj) te razvoju glazbenih sposobnosti (Marić, 2013).

Značajna važnost glazbe u procesu razvoja djeteta, povijesno je vrlo rano prepoznata. Prisutnost glazbe u odgoju možemo vidjeti već i u primjeru antičke Grčke. Tamo je upravo ona imala važnu ulogu u odgoju i obrazovanju slobodnih i samosvjesnih građana (Brđanović, 2013).

Glazba je bila dio odgoja i obrazovanja u Ateni i Sparti koje su bile u stalnome sukobu. Do sukoba je dolazilo i u gledanju na glazbu i njezinu ulogu u odgoju i obrazovanju. U Ateni se smatralo kako glazba čovjeka čini boljim te se tako razvija njegova dobrota i plemenitost. S druge strane, Sparta je glazbu koristila kako

bi ojačala borbeni duh svojih ljudi te kako bi se na taj način vojnici pripremali za bitke (Milinović, 2015).

Iako su je percipirali na različit način, glazba je bila važan dio odgoja i obrazovanja kako u Ateni tako i u Sparti. Možemo zaključiti kako je odgojno-obrazovna vrijednost glazbe vrlo rano prepoznata. Danas se glazba također koristi u odgoju i obrazovanju. Ona omogućuje da se dijete izražava na njemu prihvatljiv i blizak način. Također, glazba omogućuje djetetu da se zabavlja te da doživi pozitivne emocije što pozitivno utječe kako na cjelovit tako i na glazbeni razvoj (Brđanović,2013).

Ukoliko u odgojno-obrazovnom procesu unutar skupine osiguramo česte susrete s kvalitetnom glazbom, kreirat ćemo okruženje koje će biti opuštajuće i poticajno što je potrebno za kvalitetan razvoj djeteta. Također, glazba u odgoju i obrazovanju podrazumijeva glazbene aktivnosti koje će kod djeteta probuditi zainteresiranost za bavljenjem glazbom, ali će i naposljetku buditi pozitivne emocije i doživljaje. Takvo će okruženje biti poticajno za slobodno izražavanje na različite načine. Glazbene se aktivnosti trebaju uvoditi postepeno, prema djetetovim željama, interesima i potrebama te prema razvojnom stupnju na kojemu se ono nalazi. Djetetovi susreti s kvalitetnom glazbom u odgojno-obrazovnom procesu u predškolskoj ustanovi, ali i izvan nje, pozitivno utječu na razvoj slušne osjetljivosti te se tako razvija potreba i želja za susretima s kvalitetnom glazbom. Najranijim aktivnostima koje u svojoj osnovi imaju glazbu (pjevanje, sviranje, plesanje, slušanje, igranje glazbenih igara), već od samog početka utječemo na djetetovu muzikalnost i razvoj glazbenih sposobnosti, ali i na cjeloviti razvoj. Utjecaj glazbe na dijete i njegov razvoj zaista je značajan. Glazba je značajan segment odgoja i obrazovanja upravo radi svojeg pozitivnog utjecaja na dijete. Zato je važno da djetetu unutar odgojno-obrazovnog procesa osiguramo što češće susrete s kvalitetnom glazbom i glazbenim aktivnostima što je izvor pozitivnih emocija i doživljaja (Marić,2013).

3. ZNAČAJ IGRE U RAZVOJU DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

U životu djeteta rane i predškolske dobi, igra ima vrlo važnu ulogu jer utječe na sve aspekte njegovog razvoja. Ona je najvažniji oblik dječje aktivnosti jer kroz nju dijete najbolje istražuje i uči o svijetu koji ga okružuje. Također, radi se o spontanoj, samomotivirajućoj i kompleksnoj aktivnosti koja dolazi iz unutrašnje djetetove potrebe. Djetetu je igra toliko bliska i prirodna da u nju dolazi dobrovoljno, bez ikakve prisile od strane okoline. Igrajući se, dijete osjeća zadovoljstvo te cijeli proces može samostalno kreirati prema vlastitim željama. Igra kao aktivnost donosi brojne prilike za razvoj raznih sposobnosti. Na taj način, dijete samostalno razvija vlastita osjetila, kreativnost, radoznalost i maštu. Također, dijete razvija samopouzdanje kroz izražavanje, promišljanje, rješavanje problema, istraživanje i učenje. Igra se može odvijati bez prisutnosti drugih osoba, no može biti i takva da dijete zadovoljava svoju potrebu za socijalnim kontaktima s drugom djecom te razvija socijalne kompetencije koje su mu potrebne za kvalitetno funkcioniranje u društvu (Rajić, 2015).

Bogatstvo igara koje se javljaju u periodu djetinjstva zaista je raznoliko. Kada pretražujemo literaturu, najčešće ćemo naići na tri vrste igara:

a) „**Funkcionalna igra** određuje se obično kao igra novim funkcijama koje u djeteta sazrijevaju – motoričkim, osjetnim, perceptivnim.“ (Duran, 1995: 14) Ova vrsta igre djetetu pruža mogućnost za istraživanjem vlastitih funkcija, no s druge strane i funkcija objekata koji se nalaze u njegovoj blizini. Prema Piagetu, funkcionalna igra nastaje kroz kontakt s fizičkim okruženjem (Duran, 1995).

b) „**Simbolička igra** je za Piageta oblik reprezentacije stvarnosti, jedna od manifestacija simboličke funkcije.“ (Duran, 1995: 15) Razvojni psiholozi smatraju kako je ova vrsta igre vrlo značajna u procesu razvoja djeteta. Tako se simbolička igra može promatrati unutar općeg psihološkog razvoja, ali i unutar posebnih aspekata psihičkog razvoja djeteta (Raić, 2015).

c) *Igra s pravilima* je igra koju karakteriziraju određena pravila koja se mogu preuzeti od starije generacije ili su pravila samostalno, trenutno dogovorena. Sljedeći pravila, igrači se natječu. Igre s pravilima mogu označavati jedan od raznih oblika komunikacije djeteta s drugom djecom, ali i s odraslima u njegovom okruženju. Za ovu vrstu igre možemo reći kako ima dvije glavne funkcije; *socijalnu integraciju* i *socijalnu diferencijaciju*. *Socijalna integracija* podrazumijeva poštivanje pravila i normi te povezivanje članova unutar grupe, dok za *socijalnu diferencijaciju* možemo reći kako označava udaljšavanje među članovima grupe, individualizaciju i sl. Igre s pravilima u kontekstu razvoja djece imaju snažan utjecaj na razvoj socijalnih kompetencija koje je važno razvijati što je ranije i kvalitetnije moguće (Duran, 1995).

Kada pogledamo praksu u zapadnome svijetu, možemo uočiti kako se na igru gleda kao na važan segment djetinjstva, no i dalje često ostaje zanemarena. Kako bismo to izbjegli u našoj odgojno-obrazovnoj praksi, potrebno je razumjeti igru ne samo s naše pozicije, pozicije odraslih, već je važno na igru gledati i s pozicije djeteta. Jedino ćemo na taj način shvatiti kolika je važnost igre. Ona je glavni medij koji nam omogućuje da na nenametljiv način potičemo kvalitetan razvoj svih razvojnih aspekata djeteta (Rajić, 2015).

3.1. Igra kao princip rada u predškolskom okruženju

Kada govorimo o igri, govorimo o aktivnosti djeteta koja je najznačajnija u njegovom životu te ono na tu aktivnost ima potpuno pravo. Prilikom organizacije odgojno-obrazovnog rada u predškolskoj ustanovi, potrebno je koristiti igru kao princip rada. Igra unutar predškolske ustanove, ali i izvan nje, djetetu omogućuje učenje i istraživanje na slobodan način, bez pritiska i uz pozitivne emocije. Ukoliko koristimo upravo igru kao princip rada u predškolskom okruženju, djetetu omogućujemo da bude samostalno te da razvija samopouzdanje, pozitivnu sliku o sebi te da vjeruje u vlastite sposobnosti. Također, igrajući se s drugom djecom u skupini, dijete razvija socijalne vještine. Ono stvara prijateljstva te se upoznaje s načinom na koji funkcionira zajednica kroz poštivanje unaprijed dogovorenih pravila

igre. Igrajući se, dijete bogati vlastite emocije te razvija empatiju prema drugima (Mlinarević, 2005).

Igra često sadrži osnovna obilježja ostalih raznovrsnih aktivnosti (istraživačke aktivnosti, rad, igrolike aktivnosti i sl.) koje se provode unutar odgojno-obrazovne skupine. Ukoliko koristimo igru kao princip rada, omogućujemo da kroz slobodnu igru, dijete neposredno gradi i kreira vlastiti kurikulum. Odgajatelj koji igri pristupa afirmativno te je uključuje u odgojno-obrazovni rad, promiče njezinu kreativnu dimenziju te pridonosi obogaćenju i unaprijeđenju na sadržajnoj i strukturalnoj razini. Takav odgajatelj povezuje igru i integrirano učenje unutar predškolskog okruženja, dok na dijete gleda kao na aktivnog sudionika koji samostalno konstruira i kreira svoju stvarnost. Igra koja je dobro osmišljena te koju odgajatelj podržava i indirektno vodi, sadrži didaktičke karakteristike koje omogućuju kvalitetan odgojno-obrazovni proces. Ukoliko igru koristimo kao princip rada unutar odgojno-obrazovne skupine, kod djeteta ne stvaramo pritisak jer ona je rezultat djetetova slobodnog izbora. Motivirano i zadovoljno dijete koje se rado igra, nesvjesno se razvija, uči i istražuje (Šagud, 2015).

4. GLAZBENE IGRE

Poznato nam je kako svaka igra ima značajnu ulogu u djetetovom životu pa tako i ona glazbena. Glazbena igra kao i sve ostale igre, kod djeteta pobuđuje pozitivne emocije te se na taj način zadovoljavaju njegove unutrašnje potrebe. Ukoliko polazimo od činjenice kako djeca vole glazbu i igru, možemo zaključiti kako njihov spoj tj. glazbene igre, pozitivno utječu na raspoloženje djece, a prema tome i na njihov razvoj. Igre najprije podrazumijevaju zabavu, no korištenjem glazbenih igara u odgojno-obrazovnom procesu, realizira se glazbeni obrazovni cilj. One nam omogućuju kombinaciju većeg broja glazbenih aktivnosti: pjevanje, sviranje, pokret i ples. Kroz te aktivnosti, djeca osim što se zabavljaju i doživljavaju pozitivne emocije, koriste glazbu na kompetentan način već od najranije dobi . Složenost glazbene igre ovisi o dobi djeteta. Upotreba glazbenih igara najprije utječe na razvoj glazbenih sposobnosti, no kroz njih se razvijaju i ostali aspekti cjelovitog razvoja. Sve ono što djeca usvoje kroz glazbene igre ostaje u dugoročnom pamćenju djeteta (Milinović, 2015).

4.1. Vrste glazbenih igara

Glazbene se igre često koriste prilikom rada s djecom rane i predškolske dobi radi razvoja kako glazbenih tako i ostalih sposobnosti. Kada govorimo o djeci najranije dobi, autorice Marić i Goran (2013) kao prve glazbene igre navode: *zabavljalice, cupkalice, tapšalice* i *igre zvukovima* (Marić, 2013).

Prema autorici Manasteriotti (1978) , razlikujemo tri vrste glazbenih igara koje su prikladne za stariju djecu; *glazbene igre s pjevanjem, glazbene igre s ritmovima/melodijama i brojalice* (Milinović 2015 prema Manasteriotti, 1978).

4.1.1. Prve glazbene igre

Već od najranije dobi, djeca čuju i reagiraju na zvučne podražaje iz okoline na način koji je prikladan razvojnoj dobi u kojoj se nalaze. Kako bismo unaprijedili

razvoj djeteta te kako bismo izazvali osjećaj ugone i pozitivne emocije, možemo provoditi glazbene igre koje su prikladne djeci najranije dobi. Takve, najjednostavnije igre, uključuju igre određenim dijelovima tijela, govor, pjevanje te najjednostavnije poticaje iz okoline koji proizvode različite zvukove. Autorice Marić i Goran (2013) navode sljedeće glazbene igre kao prve u životu djeteta, iako se one mogu koristiti i u ostalim, daljnjim razdobljima djetetova života:

Igre zabavljalice podrazumijevaju igre s prstićima koje su u narodu prisutne već dugi niz godina. Igre s prstićima se igraju na način da odgajatelj ili neka druga odrasla osoba uzima ruku djeteta te dodirujući prste izgovara određeni tekst. Na taj način dijete razvija osjećaj za ritam te se osjeća ugodno, povezano s odraslom osobom koja izgovara tekst.

Cupkalice označavaju igre koje se mogu izvoditi s djetetom koje počinje savladavati sposobnost sjedenja. Ova se igra izvodi na način da dijete sjedi odrasloj osobi na koljenima koja izgovara tekst igre uz podizanje i spuštanje pete na pod. Također, ova se igra može provesti i s djetetom koje samostalno započinje stajati ili uz pridržavanje. Već pri samom našem izgovaranju teksta ove igre, dijete samo počinje cupkati. Tekst se može izgovarati, a može se i pjevati.

Tapšalice su još jedna moguća glazbena igra za najmlađe. Kod ove igre, dijete može ležati, sjediti, stajati, ovisno o razvojnim mogućnostima djeteta. Odrasla osoba, bliska djetetu, uz pljeskanje ritmički izgovara tekst. Tekst se može osim pljeskanjem, pratiti zvečkom, drvenim štapićima ili sličnim udaraljka. Ukoliko se radi o starijem djetetu, ono nakon nekoliko ponavljanja s odraslom osobom, može i samostalno izvoditi igru.

Igre zvukovima su također prikladne glazbene igre za djecu najmlađe dobi. Odmah nakon rođenja, možemo uočiti kako dijete čuje i reagira na zvukove iz okoline u kojoj se nalazi. Kakva će reakcija djeteta biti na zvučni podražaj, ovisi o njegovom razvojnom stupnju na kojem se nalazi. Igre zvukovima trebaju uključivati ugodne zvukove koji su odgovarajuće glasnoće. Preglasni zvukovi kod djeteta izazivaju strah i osjećaj neugode. Igre zvukovima pozitivno utječu na razvoj djetetove zvučne osjetljivosti i percepcije. Kako bi proizveli ugodan zvuk možemo

koristiti raznobojne zvečke, papir kojim ćemo šušcati, kutijicu koja svira i ostale slične poticaje (Marić, 2013).

4.1.2. Glazbene igre s pjevanjem

Glazbene igre s pjevanjem karakterizira pokret te izvođenje određenog napjeva koji je djeci razumljiv i jednostavan. Uz pjevanje pjesme slijede se određena pravila. Pjesma koja se izvodi uz igru, djeci mora biti pristupačna te se izvodi na način da uz pjevanje, djeca pokretima izražavaju ono o čemu tekst pjesme govori. Ovdje se obično radi o osnovnim, jednostavnim pokretima koji uključuju hod, trk te ostale jednostavne pokrete rukama i nogama. S obzirom kako ova vrsta glazbene igre zahtjeva pokret, a time i određeni napor, melodija i ritam pjesme trebaju biti tome i prilagođeni (Milinović, 2015). Sama melodija iako je jednostavna, sadrži glazbene izražajne elemente: tonalitet, ton, mjera, ritam, tempo, glazbeni oblik, dinamiku, intervale, harmoniju i intonaciju (Blašković, 2018). Opseg melodije ne bi trebao biti prevelik te također, ne treba težiti složenome ritmu. Najprije je potrebno usvojiti pjesmu nakon čega uvodimo odgovarajuće pokrete (Milinović, 2015).

Prema Manasteriotti (1978) glazbene se igre mogu podijeliti na: *igre s pjevanjem u krugu-kolu*, *igre u koloni*, *igre slobodnih oblika* te na *igre mješovitih oblika* (Milinović 2015 prema Manasteriotti, 1978).

Igre s pjevanjem u krugu jesu najbrojnije. Djeca u ovakvim igrama, odgovarajućim pokretima imitiraju i stvaraju sliku određenih prizora. Jedan od poznatijih primjera ovakvih vrsta igara je pjesma „*Mi smo djeca vesela*“, koja se igra na način da se djeca drže za ruke te plešu u krug, a glavnu radnju izvodi samo jedno izabrano dijete. To se dijete nalazi u sredini kruga, a njegov je zadatak pokazati pokret koji će ostala djeca ponoviti. Kroz ovu se igru, ali i kroz ostale igre s pjevanjem u krugu, potiče razvoj kreativnosti, stvaralaštva te se djecu potiče na samostalnost i slobodno izražavanje. Još jedan primjer ovakve vrste igara je igra „*Boc, boc iglicama*“ u kojoj je u središtu kruga dijete koje ima glavnu ulogu odnosno ulogu ježa, dok ga ostala djeca svojim rukama bockaju po leđima. Kada pjesma

završi, jež ustaje te pokušava uhvatiti nekoga od djece. Uhvaćeno dijete preuzima ulogu ježića (Milinović, 2015).

Nadalje, postoje i **igre u koloni** koje se izvode na način da djeca u liniji stoje poredana jedan iza drugog. Jedan od primjera ovakve vrste igara je igra vlakića u kojoj je jedno dijete predvodnik, dok ga ostala djeca slijede, a naglasak je na ritmičkom hodu gdje se razvija osjećaj za promjenu tempa. Nekada je taj hod sporiji, a nekada se ubrzava. Prije početka igre, s djecom se može dogovoriti odredište kako bi igra bila zanimljiva, a moguće je formirati i više vlakića, ovisno o broju djece koja sudjeluje u igri. U ovakvim igrama, djeca aktivno prate ritam koji nastoje slijediti (Milinović, 2015).

Također, postoje igre **slobodnih oblika** koje ovise o sadržaju pjesme. Jedan od primjera igara slobodnih oblika je igra „*Ribice*“ koja se igra na način da djeca slušaju melodiju te ono što čuju prate pokretom. Tako imitiraju ribice te pokušavaju pobjeći od morskog psa okupljajući se zajedno na jednome mjestu. Kada govorimo o slobodnim oblicima igre, možemo primijetiti kako su djeca dosta dinamična i glasna što dovodi do nepažnje i neslušanja glazbe. Tada odgajatelj treba na oprezan način umiriti djecu, no pritom ne prekinuti dobru atmosferu i raspoloženje (Milinović, 2015).

„*Igre mješovitih oblika su najčešće kombinacija dvaju ili više osnovnih oblika.*“ (Milinović, 2015: 4)

4.1.3. Glazbene igre s ritmovima/melodijama

Glazbene igre koje karakteriziraju razni ritmovi i melodije su igre koje se najčešće temelje na imitaciji. Ovakve je igre moguće izvoditi u radu s djecom rane i predškolske dobi na nekoliko načina. Prvi način je taj da odgajatelj izvodi određenu ritamsku frazu ili otpjeva melodijsku frazu primjerenu za dob djece. Nakon toga dijete ponavlja ono što je čulo u upamtilo. Također, ova se vrsta igre može izvoditi na način da svako dijete izvede melodijsku/ritamsku frazu dok druga djeca imitiraju ono što su čula. Kroz glazbene igre s raznim ritmovima/melodijama, ukoliko je ona

dobro osmišljena, dijete ne samo da se igra, već kroz nju uči, istražuje te dolazi do novih vještina i spoznaja (Milinović, 2015).

4.1.4. Brojalice

Brojalice se često koriste u odgojno-obrazovnom radu s djecom rane i predškolske dobi te doprinose raznim aspektima djetetova razvoja. Ova je glazbena igra u narodu poznata od davnina te se prenosi s generacije na generaciju usmenom predajom. Djeca ih rado osmišljavaju i koriste u svakodnevnome životu (Marić,2013).

Pomoću brojalica, kod djeteta razvijamo osjećaj za ritam, točno intoniranje i glazbeno pamćenje. Kada govorimo o vrstama brojalica, govorimo o govornim i pjevanim brojalicama. Govorna se brojalica intonira potpuno slobodno (nema zadanog tona) te na istome tonu. Pjevana se brojalica izvodi na najmanje dva tona različite visine te se na taj način razvija osjećaj za intonaciju i ritam (Milinović,2015).

Također, autorica Gospodnetić (2015) navodi tri vrste brojalica:

- brojalice sa/bez smisla
- brojalice s melodijom
- brojalice u mješovitoj mjeri

Brojalice koje imaju smisao su one čiji je tekst usklađen te se njome može izraziti neka misao ili poruka. S druge strane, postoje brojalice bez smisla čije riječi nisu povezane te nemaju konkretan smisao. Tijekom izvođenja brojalice, važno je da se riječi pravilno naglašavaju te da je ritam ujednačen bez mijenjanja.

Brojalice s raznim melodijama su one koje su uglazbljene. One se često pojavljuju i kao igre s pjevanjem (npr. „*Boc, boc, iglicama*“). Takve brojalice su često uglazbljene od strane djece koje im više ne koriste u svrhu prebrojavanja, već kao glazbena igra s određenim pravilima.

Brojalice u mješovitoj mjeri su one koje karakterizira mijenjanje mjera. Takve su brojalice, osim u mješovitoj mjeri, ritma koji je nepravilan te nemaju

određeno značenje. Ova se vrsta brojalice javlja kada dolazi do drugačijeg oblikovanja tijekom izvođenja od strane djeteta ili odrasle osobe (Gospodnetić, 2015).

Brojalica se može izgovarati na različite načine. Najprije možemo oponašati razne zvukove (npr. zvuk zvona: bam, bam, bam), a kasnije možemo uvesti ritamske slogove ili tekst (Milinović, 2015). Ova je glazbena igra izrazito zanimljiva djeci rane i predškolske dobi te je jedan od najranijih oblika kreativne igre koja uključuje riječi. Izgovarajući brojalicu dijete zapravo izgovara riječi u određenome ritmu te tako uživa u toj zvučnoj igri. Ono ne posvećuje pažnju riječima koje izgovara već su u fokusu zvukovi koji se proizvode izgovarajući brojalicu u točno određenome ritmu (Marić, 2013).

5. UTJECAJ GLAZBENIH IGARA NA RAZVOJ DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

5.1. Opći razvoj djeteta rane i predškolske dobi

Kada govorimo o razvoju djeteta rane i predškolske dobi, ne govorimo o jednom jedinstvenom procesu. Govorimo o više procesa koji se međusobno isprepliću. Tako govorimo o : psihomotornom, kognitivnom, jezično-govornom, emocionalnom i socijalnom razvoju.

Psihomotorni razvoj podrazumijeva tjelesni rast i razvoj te motorički razvoj. Tjelesni rast je proces u kojem dolazi do povećanja tijela i njegovih dijelova. Također, psihomotorni razvoj podrazumijeva i motorički razvoj. Prema Starc i suradnicima (2004), motorički razvoj uključuje sposobnost korištenja vlastitog tijela za potrebe svrhovitog kretanja te baratanje odnosno manipulaciju predmetima. Pravi se razvoj motorike prati kroz faze tijekom kojih dijete postaje sve bolje u držanju svojeg tijela (posturalna kontrola), kretanju (lokomocija) i baratanju predmetima (manipulacija). Motorički se razvoj odvija redosljedom koji je točno određen te koji je u skladu s razvojnim pravilima. Kada govorimo o razvoju upravljanja voljnim pokretima, najprije se razvija kontrola pokreta glave i vrata, a nakon toga ruku i nogu (cefalokaudalno načelo). Drugi je način da kontrola kreće od sredine trupa pa prema ekstrimitetima (proksimodistalno načelo). U ranoj dobi naglasak je na razvoju osnovnih pokreta tj. kretanja, održavanju ravnoteže te baratanju predmetima. U predškolskoj se dobi prati i razvoj motoričkih sposobnosti (ravnoteža, snaga, koordinacija, brzina, preciznost, gipkost te izdržljivost) na koje se utječe konstantnim vježbanjem. Isto tako, u ranoj i predškolskoj dobi, naglasak je na razvoju tzv. *fine motorike* koja označuje sposobnost pravilnog i preciznog korištenja određenih predmeta poput olovke, likovnog pribora i sl. (Starc, 2004)

„Spoznajni (kognitivni) razvoj odnosi se na mentalne procese pomoću kojih dijete pokušava razumjeti i sebi prilagoditi svijet koji ga okružuje.“ (Starc, 2004: 20)
Ovaj se aspekt razvoja često tumači pomoću Piagetove kognitivno- razvojne teorije. Piaget kroz navedenu teoriju govori o četiri faze kognitivnog razvoja kroz koje prolazi svako dijete, a to su senzomotorički stadij, predoperacijski stadij, stadij

konkretnih operacija i stadij formalnih operacija. Prva dva stadija obuhvaćaju ranu i predškolsku dob. Svaka od navedenih stadija ima svoje karakteristike te kroz svaki stadij dijete samostalno otkriva svijet oko sebe i dolazi do novih znanja. Zato Piagetov pristup nazivamo konstruktivističkim pristupom. Unutar konteksta kognitivnog razvoja, govorimo o razvoju pažnje. Pažnja nam pomaže da se usmjerimo na određeni problem te da odaberemo one informacije koje su nam važne. Često se događa da djeca rane dobi ne provode puno vremena na jednome zadatku te se javljaju poteškoće kod usmjeravanja pažnje. Pažnja se često poboljšava s vremenom te postaje sve bolja tijekom ranog i srednjeg djetinjstva. Tada govorimo o pažnji koja je se lakše prilagođava problemu te se lakše planira. Također, jedan od važnijih elemenata kognitivnog razvoja je pamćenje. Pamćenje možemo definirati kao mentalnu aktivnost koja je uglavnom namjerna te pomoću nje, informacije koje želimo zadržati najprije pohranjujemo u radno pamćenje, a nakon toga u dugoročno pamćenje. Pamćenje se s vremenom razvija te tako djeca pamte sve više informacija. No, mala djeca ne pamte namjerno već je njihovo pamćenje neplanirano, spontano. Tijekom predškolskog razdoblja javljaju se prve strategije pamćenja koje nisu najuspješnije. No, s vremenom, navedene strategije postaju sve uspješnije. Također, kognitivni razvoj uključuje sposobnosti koje su važne za akademsko učenje. Tako govorimo o razvoju čitanja, razvoju matematičkog rezoniranja te znanstvenom rasuđivanju (Berk, 2015),

Jezično-govorni razvoj najintenzivniji je upravo u ranoj i predškolskoj dobi. O ovome aspektu razvoja govore mnoge teorije s različitih stajališta. Na jezično-govorni razvoj djeteta rane i predškolske dobi utječu brojni čimbenici: sposobnosti koje su urođene, razvijenost slušnog i govornog aparata i sustava, okolina u kojoj dijete boravi (roditelji, vršnjaci, odgajatelj i sl.), djetetova samoaktivnost, izloženost medijima i brojni drugi čimbenici. Ukoliko dijete živi u okolini koja je poticajna, njegov će jezično-govorni razvoj napredovati. Kada govorimo o ovome aspektu razvoja, govorimo o dvije razvojne faze: o predjezičnoj i jezičnoj fazi. Predjezična faza započinje odmah nakon rođenja te traje do prve godine djetetova života. Glavne karakteristike ovoga razdoblja jesu spontano glasanje te artikulacija glasova primjerena za tu dob. Predjezična faza uključuje još četiri dodatne faze: predgovornu

fazu, komunikativno glasanje, razdoblje vokalizacije te fazu brbljanja. Pred kraj predjezične faze, dijete usvaja intonaciju i ritam jezika. Druga je faza jezična do koje dolazi tijekom prve godine djetetova života. U ovoj fazi, dijete započinje s izgovorom glasova koje je čulo u okolini u kojoj boravi. Najprije se usvajaju okluzivi (D, B, G, T, P, K) i samoglasnici (A, E, I, O, U), a nakon toga i frikativi (S, Š, Z, Ž, F, H) te afrikati (C, Č, Ć, Đ, DŽ). Usvajanje riječi se odvija na način da dijete najprije usvaja imenice i glagole, a nakon toga i pridjeve. Kako bi se dijete kvalitetno jezično-govorno razvijalo, važno je da mi kao dio njegove okoline budemo kvalitetan model učenja (Šego, 2009).

Emocionalni razvoj započinje već tijekom prvih šest mjeseci života kada se javljaju osnovne, temeljne emocije: srdžba, strah, veselje, gađenje, tuga i iznenađenje. Pomoću emocija dijete komunicira s okolinom i šalje signale. S vremenom dijete uči kako regulirati emocije koje se javljaju te se prilagođava pravilima izražavanja emocija koja dolaze iz kulture u kojoj se nalazi. Također, dijete upoznaje emocije koje dolaze od drugih osoba iz njegove okoline. Ono takve emocije pokušava razumjeti i odgovoriti na njih (Berk, 2015).

Socijalni razvoj djeteta rane i predškolske dobi podrazumijeva razvoj većeg broja sposobnosti koje su potrebne za kvalitetno snalaženje u raznim socijalnim situacijama. Prvi djetetovi socijalni odnosi s okolinom uvjetovani su biološki te dijete na taj način izražava svoje potrebe. S vremenom, djetetove interakcije s okolinom postaju sve kompleksnije. Kada govorimo o interakciji djeteta s drugom djecom, najčešće govorimo o zajedničkoj igri te promatranju igre. Unutar igre dijete razvija svoje socijalne sposobnosti izvršavajući svoj zadatak/ulogu koji/a mu je dodijeljen/a, poštujući pravila, zajedničkim planiranjem, postizanjem dogovora. Kroz zajedničko druženje i igru, dijete dolazi do spoznaje kako se u kojoj situaciji postaviti i ponašati. Na taj način interakcija s okolinom postaje sve kompleksnija i u skladu sa zahtjevima okoline (Pinter, 2008).

5.2. Utjecaj glazbenih igara na opći razvoj djece rane i predškolske dobi

Glazba ima snažan utjecaj na dijete te glazbene aktivnosti kao i konkretno glazbene igre, dovode do unaprjeđenja svih aspekata cjelovitog razvoja (psihomotorni, kognitivni, jezično-govorni, emocionalni i socijalni). Kada govorimo o utjecaju glazbe i glazbenih igara na psihomotorni razvoj, autorica Nikolić (2017) navodi da su brojna istraživanja pokazala kako glazbene aktivnosti što podrazumijeva i glazbene igre, pozitivno utjecale na psihomotorni razvoj djece rane i predškolske dobi. Glazbene igre dovode do kvalitetne motoričke koordinacije, lakoće pokreta te do ostalih motoričkih izvođenja koja su na kvalitetnoj razini. Do toga dolazi jer glazbene igre često uključuju pokret. Tako možemo uočiti točnost pokreta i izdržljivost na što su pozitivno utjecale glazbene igre koje sadrže razne ritamske strukture. Ritam iz glazbenih igara pozitivno utječe na psihofizički razvoj djeteta jer on zahtijeva da naši pokreti budu kontrolirani prema zahtjevu okoline odnosno da budu izvedeni na određeni način i u određeno vrijeme. Na taj način dijete svoj pokret i motoriku prilagođava zahtjevima okoline kako bi oni bili uspješno izvedeni. Također, ukoliko glazbena igra uključuje sviranje instrumenata, dijete će usavršavati finu motoriku te će bez ikakve sumnje razvijati svoje psihomotorne vještine (Nikolić, 2017).

Nadalje, glazbene aktivnosti te konkretno glazbene igre, povoljno utječu i na kognitivni razvoj djeteta. Glazbene igre od djece često zahtijevaju dugo držanje pažnje, glazbeno pamćenje, glazbeno izvođenje, upoznavanje s različitim glazbenim strukturama i pravilima, učenje, istraživanje i sl. Svi navedeni procesi pozitivno utječu na kognitivni razvoj i funkcioniranje što je posebno važno u ranoj i predškolskoj dobi kada je mozak plastičan te najosjetljiviji na podražaje koji dolaze iz okoline. Također, glazbene igre dovode do poboljšanja verbalnih i matematičkih vještina, ali i do razvoja kreativnosti (Nikolić, 2017).

Glazbene igre imaju pozitivan utjecaj na jezično-govorni razvoj što se najbolje vidi u primjeru brojalica. Ritmički izgovarajući riječi i rečenice, dijete se na način koji kod njega izaziva ugodu, upoznaje s raznim glasovima te ih ponavljaajući i vježbajući, izgovara sve pravilnije. Sam ritam i ritmičko izgovaranje, pomažu u razvoju govorne motorike što omogućuje da dijete u što ranijoj dobi i što pravilnije

izgovara glasove koji su zahtjevniji i koji stvaraju teškoće u govoru. Ritamska pokretljivost i fleksibilnost karakteristična za brojalice, često pomaže djeci koja ne mogu tečno izgovarati glasove i riječi. Također, pomoću glazbenih igara, dijete usvaja nove riječi ukoliko ih igra sadrži te tako bogate svoj vokabular (Marić, 2013).

Glazbene aktivnosti , odnosno glazbene igre povoljno utječu na emocionalni i socijalni razvoj djece rane i predškolske dobi. Sudjelovanje u glazbenim igrama s drugom djecom doprinosi socijalnom razvoju. Djeca kroz glazbene igre surađuju, dogovaraju i poštuju pravila, rade timski, izražavaju se na odgovarajući način, razvijaju osjećaj pripadanja i samokontrolu. Također, igrajući glazbene igre, djeca se osjećaju sretno i zadovoljno te dolazi do osjećaja sreće i zadovoljstva. Isto tako, dolazi do podizanja raspoloženja što omogućuje da djeca uče, razvijaju vlastite sposobnosti te istražuju bez negativnih osjećaja i osjećaja pritiska od strane okoline (Nikolić, 2017).

5.3. Glazbeni razvoj djece rane i predškolske dobi

Glazbeni je razvoj djeteta, dio općeg, cjelovitog razvoja te je upravo rana i predškolska dob za razvoj glazbenih sposobnosti, optimalno razdoblje., *Pod glazbenim sposobnostima podrazumijevaju se naslijeđene biološke mogućnosti prepoznavanja i reprodukcije zvuka i zvukovnih kombinacija.*“ (Marić, 2013: 15). Svako dijete rane i predškolske dobi treba imati uvjete za normalan, zdrav razvoj u svim aspektima pa tako i u onome glazbenom. Na razvoj sposobnosti pa tako i onih glazbenih snažan utjecaj ima okolina u kojoj dijete boravi kao i njegova samostalna aktivnost. Tako možemo zaključiti da na razvoj glazbenih sposobnosti, osim bioloških, urođenih čimbenika, snažan utjecaj ima okruženje kako u obiteljskom domu tako i u predškolskoj ustanovi (Marić, 2013).

Glazbene se sposobnosti pojavljuju vrlo rano odnosno toliko rano da se već kod fetusa može primijetiti reakcija na zvučne, ritmičke podražaje. Ukoliko pojam glazbenih sposobnosti pokušamo definirati, tada govorimo o kompleksnome pojmu koji obuhvaća veći broj sposobnosti kao što su pamćenje melodijskih i ritamskih struktura, percepcija ritma i melodije, shvaćanje tonaliteta, određivanje razmaka

između tonova (intervala), shvaćanje estetskog aspekta glazbe, analitičko slušanje i sl. (Miočić, 2012)

Razvoj glazbenih sposobnosti odvija se kod svakog djeteta. U Tablici 1. prikazan je tijek razvoja glazbenih sposobnosti kod djece rane i predškolske dobi, ali i kod starije djece.

Tablica 1. Tijek razvoja glazbenih sposobnosti (Miočić, 2012 i Marić, 2013)

Redni broj faze	Dob	Naziv faze i manifestacije unutar faze
1.	0-6 mjeseci	<u>Faza slušanja</u> <ul style="list-style-type: none"> • žmirkanje, okretanje glave prema zvuku • značajnija osjetljivost na tonove • pokazivanje znakova zadovoljstva
2.	6-9 mjeseci	<u>Faza motoričke reakcije na glazbu</u> <ul style="list-style-type: none"> • prvi pokušaji glazbene reprodukcije
3.	9-18 mjeseci	<u>Faza prve glazbene reakcije</u> <ul style="list-style-type: none"> • pojava reakcija ugone ili neugode na različite vrste glazbe
4.	18 mjeseci-3 godine	<u>Faza prave glazbene reakcije</u> <ul style="list-style-type: none"> • pjevanje koje ne uključuje riječi • pjevanje u manjim intervalima • glazbeno oponašanje • pažljivo, pozorno slušanje • usmjeravanje pažnje na glazbu i glazbene sadržaje

5.	3-4 godine	<u>Faza imaginativne pjesme</u> <ul style="list-style-type: none"> • pjevanje različitih pjesama koje su ritmički jednostavne • izmišljanje pjesama od dijelova već onih poznatih
6.	5-6 godine	<u>Faza razvoja ritma</u> <ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje i razvoj ritmičkih sposobnosti • teškoće u prilagodbi tempa i pokreta • teškoće u intoniranju
7.	6-9 godina	<u>Faza stabilizacije glazbenih sposobnosti</u> <ul style="list-style-type: none"> • nagli razvoj melodijskih i ritamskih sposobnosti • usvajanje pojmova: tempo, dinamika, takt, tonalitet, intonacija

Tablica 1. nam ukazuje na to kako dijete od najranije dobi reagira na zvučne podražaje kroz žmirkanje, okretanje glave i tijela prema izvoru zvuka. One značajnije reakcije možemo uočiti oko devetog mjeseca života. Najčešća reakcija na glazbu je glasanje odnosno gugutanje. Kada govorimo o glasanju, možemo razlikovati glazbeno i neglazbeno glasanje. Neglazbeno glasanje je ono glasanje koje dolazi prije govora. S druge strane, glazbeno glasanje je posebna reakcija na glazbu koju dijete sluša te podrazumijeva izgovaranje jednog samoglasnika ili sloga na više različitih visina. Takvo glasanje možemo očekivati između petog i devetog mjeseca života. Nadalje, oko druge godine života dijete počinje izvoditi spontane pjesme koje su melodijski i ritmički neorganizirane. Tada dolazi do prvih imitacija koje nisu u potpunosti točne i jednake onome što je dijete čulo. No, već prema trećoj godini dijete sve spretnije i točnije imitira pjesmice koje čuje (Miočić, 2012).

Između treće i četvrte godine, dolazi do pojave imaginativne pjesme koju karakterizira kreiranje nove pjesme od djetetu već poznatih. Na taj način dijete stvara novu cjelinu u kojoj kombinira tekst, ritam i melodiju različitih pjesama s kojima je već upoznato (Blašković, 2018).

U petoj i šestoj godini naglasak je na razvoju ritma i melodije. Kada govorimo o razvoju melodijskog sluha, možemo govoriti o dva temeljna stadija. Prvi stadij je onaj u kojem dijete prepoznaje osnovni, općeniti oblik i smjer kretanja melodije, a drugi je stadij onaj u kojem dijete prepoznaje i izvodi melodijsku cjelinu (Miočić, 2012). U razdoblju između šeste i devete godine dolazi do stabilizacije glazbenih sposobnosti. Tada se najviše razvijaju sposobnosti vezane uz melodiju te sposobnost razlikovanja visine tonova. Ta se sposobnost sve više poboljšava kako vrijeme prolazi i kako se dijete sve više razvija (Miočić, 2012). Između devete i desete godine, dolazi do napretka u percepciji ritma te se razvija sposobnost glazbenog pamćenja i osjećaj za kadencu. Tijekom desete i jedanaeste godine dolazi do razvoja osjećaja za harmoniju i procjenu estetskih glazbenih elemenata. Između dvanaeste i sedamnaeste godine, dolazi do razvoja kognitivnog i emocionalnog reagiranja na glazbu (Đaić, 2018).

Na razvoj navedenih glazbenih sposobnosti osim genetskih činitelja, utječe i socijalna sredina u kojoj dijete živi. Socijalni faktori imaju značajan utjecaj na razvoj glazbenih sposobnosti kod djeteta rane i predškolske dobi te utječe na njegovo shvaćanje glazbe i kritički odnos prema njoj (Miočić, 2012).

5.4. Utjecaj glazbenih igara na glazbeni razvoj djece rane i predškolske dobi

Kvalitetan kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao jedan od zadataka, spominje poticanje razvoja glazbenih sposobnosti. Upravo radi toga, unutar odgojno-obrazovnog procesa postoje razne glazbene aktivnosti pa tako i glazbene igre (Marić, 2013). Glazbene igre, osim što pozitivno utječu na opći razvoj djeteta, utječu i na razvoj glazbenih sposobnosti koje se definiraju kao veći broj sposobnosti (pamćenje melodijskih i ritamskih struktura, percepcija ritma i melodije, shvaćanje tonaliteta, određivanje razmaka između tonova (intervala), shvaćanje estetskog aspekta glazbe, analitičko slušanje i sl.). Odmah nakon rođenja dijete reagira na zvukove iz okoline što je odlična prilika za provođenje prvih glazbenih igara i razvoj glazbenih sposobnosti. U toj dobi (odmah nakon rođenja) možemo započeti s provođenjem prvih glazbenih igara kao što su : zabavljalice, cupkalice, tapšalice te

igre zvukovima. Zabavljalice, odnosno igre prstićima kod djece razvijaju osjećaj za ritam kroz govor odrasle osobe koja ritmički izgovara tekst. Također, i kod cupkalica i tapšalica, dijete razvija osjećaj za ritam. Igre zvukovima utječu na reagiranje na razne zvučne podražaje iz djetetove okoline. Ukoliko djetetu ponudimo ugodne zvukove, utječemo na poboljšanje njegove slušne percepcije što je važno za njegov daljnji glazbeni razvoj (Marić, 2013).

Također, pozitivan utjecaj na razvoj glazbenih sposobnosti imaju i igre s pjevanjem, igre s različitim ritmovima/melodijama kao i brojalice. Glazbene igre s pjevanjem osim glazbu, uključuju i pokret što ih djeci čini izrazito zanimljivima. Kroz glazbene igre koje sadrže melodiju, dijete upoznaje glazbene izražajne elemente: ton, intervale, tonalitet, ritam, harmoniju, intonaciju, tempo, dinamiku i sl. (Blašković, 2018). Glazbene igre s pjevanjem sadrže jednostavnije ritamske i melodijske strukture jer one uključuju i pokret. Tako dijete usavršava glazbeno pamćenje te percepciju ritamskih i melodijskih struktura koje su prikladne njegovoj razvojnoj razini na kojoj se nalazi. Također, glazbene igre s pjevanjem utječu na razvoj pjevanja što uključuje točno intoniranje, svijest o tonalitetu te intervalima. Osim već navedenih utjecaja na razvoj glazbenih sposobnosti, glazbene igre s pjevanjem utječu na razvoj osjećaja za dinamiku i tempo. Takve se sposobnosti najbolje razvijaju u igrama u kojima djeca pokretima prate promjene u tempu ili dinamici što od djece zahtijeva aktivno slušanje kako bi zadatak bio uspješno ispunjen (Milinović, 2015).

Glazbene igre s ritmovima/melodijama također pozitivno utječu na razvoj glazbenih sposobnosti. Ova se vrsta glazbenih igara temelji na imitaciji. Odgajatelj/neka druga odrasla osoba/dijete izvede određenu ritamsku/melodijsku liniju koju ostala djeca imitiraju. Na taj se način razvija i poboljšava pamćenje melodijskih i ritamskih struktura te aktivno slušanje kako bi se izvedena linija upamtila te se izvela. Na ovaj se način pozitivno utječe na osjetljivost za ritam i melodiju te na njihovu percepciju (Milinović, 2015).

Brojalice su još jedna od mogućih glazbenih igara koje se koriste u radu s djecom rane i predškolske dobi te pozitivno utječu na razvoj glazbenih sposobnosti.

Brojalice su pogodne za razvoj osjećaja za ritam te za unaprjeđenje glazbenog pamćenja kao i točnog intoniranja (Milinović, 2015). Brojalica je igra koja je djeci uvijek bliska i zanimljiva, no može biti i više od toga ukoliko predložimo i upoznamo djecu s njezinim raznim načinima izvođenja. Već sam navela kako brojalicom potičemo razvoj osjetljivosti na ritam. No, uz ritmično izgovaranje teksta možemo izvoditi ritmičke, zvučne pokrete poput pljeskanja, pucketanja prstima, tapšanja koljena i sl. Takva aktivnost od djeteta zahtjeva usklađivanje ritma onoga što se izgovara i pokreta. Također, na ovaj se način mogu koristiti i razne udaraljke. Ovakav način izvođenja brojalice značajno utječe na osjećaj za ritam te na glazbeno pamćenje ritma, ali i melodije ukoliko brojalica sadrži melodiju. Još jedna sposobnost koja se razvija je glazbeno pamćenje te govorno pamćenje kao i spretan izgovor te kvalitetna artikulacija što je važno za daljnje bavljenje glazbom (Marić, 2013).

6. GLAZBENI ODGOJ U DJEČJEM VRTIĆU

Predškolske su ustanove usmjerene na poticanje i unaprjeđenje cjelovitog razvoja djeteta rane i predškolske dobi. Na takav razvoj snažan utjecaj ima umjetnost te kreativne aktivnosti. Među takvim su kreativnim aktivnostima i one glazbene pomoću kojih se u dječjem vrtiću provodi glazbeni odgoj. Glazbene se aktivnosti provode pjevanjem, sviranjem, glazbenim igrama i sličnim drugim aktivnostima. Kako bi se glazbeni odgoj odvijao na najbolji mogući način, važno je da odgajatelj bude svjestan važnosti glazbenoga odgoja te da razvija vlastite kompetencije koje su potrebne za njegovo kvalitetno provođenje unutar predškolske ustanove.

6.1. Odgoj i obrazovanje u dječjem vrtiću

Kako bi se poboljšala kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa i prakse radi zadovoljenja potreba suvremenog društva, kreirani su i uspostavljeni određeni modeli i načini rada u predškolskoj ustanovi koji su usmjereni prema djetetu i njegovome razvoju. Velika je važnost metoda i modela koji se koriste u radu u skupini jer predškolska ustanova ima značajnu ulogu u životu djeteta rane i predškolske dobi kroz stvaranje emocionalnih, socijalnih i intelektualnih veza kako s drugom djecom tako i s odraslima. Suvremeni odgoj i obrazovanje u dječjem vrtiću slijedi holistički pristup odnosno novu, suvremenu paradigmu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ukoliko slijedimo takvu paradigmu, dijete shvaćamo kao cjelovito biće sa svojim željama, interesima i potrebama. Holistički pristup u odgojno-obrazovnoj skupini podrazumijeva i određenu organizaciju rada koja uključuje zadaće i ciljeve koji su jasno postavljeni, primjerene sadržaje, strategije i metode, prilike za individualni pristup, poticajno okruženje. Okruženje u kojemu dijete boravi, uči i istražuje, treba sadržavati poticaje koji su raznovrsni te u skladu s djetetovim potrebama, interesima i željama. Također, ponuđeni poticaji omogućuju djetetu da samostalno odabere ono čime se želi baviti te da samostalno istražuje i uči (Vidulin, 2016).

Prostor u kojem borave djeca, organizira se na način da se djeca u njemu kreću sigurno, bez straha od mogućih opasnosti. Takav je prostor podijeljen na

nekoliko centara aktivnosti u kojima se djeca bave istraživačkim i kreativnim aktivnostima unutar različitih područja. Takvo okruženje omogućuje da dijete svakoga dana dolazi u doticaj s različitim sadržajima i područjima učenja (glazbenim, likovnim, jezičnim, matematičkim i sl.) (Marić, 2013).

Tako autorice Car i Vodopić (2002) te Marić i Goran (2013) navode nekoliko mogućih centara aktivnosti koji se mogu susresti u odgojno obrazovnoj praksi (Car, 2002 i Marić, 2013).:

- centar za građenje
- centar za likovno izražavanje
- centar za glazbeno izražavanje
- centar za stolno manipulativne igre
- centar za obiteljske i dramske igre
- centar početnog čitanja i pisanja
- istraživačko-spoznajni centar

Centri se aktivnosti organiziraju s obzirom na potrebe, želje i interese djece koja borave u skupini. U svakome se navedenom centru aktivnosti nalaze odgovarajući materijali te se provode aktivnosti kojima djeca dolaze do novih spoznaja istražujući, igrajući se te učeći. Osim što dijete propituje, zaključuje, promišlja i ostalo, o onome što ga okružuje i čime se bavi, dijete kreira sliku o sebi te postaje odgovorno i samostalno. Potrebno je da odgoj i obrazovanje u vrtiću pozitivno utječu na djetetov cjeloviti razvoj gdje će se također posvetiti pažnja i umjetničkom području razvoja. Umjetnost koja se manifestira kroz kreativne aktivnosti, važan je element ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Umjetnički odgoj uključuje opažanje, promatranje, osluškivanje, razumijevanje, izražavanje, procjenjivanje i stvaranje umjetničkih djela. Kada govorimo o predškolskoj dobi, važno je da kod djece potičemo izražavanje na različite načine: pokretom, govorom, crtanjem. Aktivnostima čija je glavna karakteristika kreativnost, dolazimo do utjecaja na razvoj kulture i umjetničkih, stvaralačkih sposobnosti kao i na modeliranje estetske percepcije umjetnosti. Umjetničkim aktivnostima pozitivno djelujemo na sve aspekte djetetova razvoja (psihofizički, kognitivni, jezično-govorni, emocionalni i

socijalni razvoj). Važno je da prema umjetničkom razvoju imamo stručan i pedagoški pristup uz odgovarajuća znanja o cjelovitome razvoju djeteta te o umjetničko-pedagoškim elementima i načinu rada (Vidulin, 2016).

6.2. Glazbeni odgoj unutar dječjeg vrtića

U predškolskim se ustanovama glazbeni odgoj provodi svakodnevno te je sastavni dio odgojno-obrazovnog procesa. Već od najranije dobi, dijete putem glazbenog odgoja upoznaje glazbu te njezine osnove na način koji je nenametljiv, prirodan i blizak djetetu. Glazbeni odgoj unutar odgojno-obrazovnog procesa utječe na razvoj djetetovih potencijala kao i na razvoj glazbenih vještina i sposobnosti. Samo provođenje glazbenih aktivnosti pa tako i glazbenih igara potiče razvoj izražavanja te glazbeni i opći razvoj. Takve se aktivnosti trebaju planirati i izvoditi u odgojno-obrazovnoj skupini radi unaprjeđenja razvoja djece koja u njoj i borave (Vidulin, 2016).

Kada govorimo o glazbenom odgoju u jasličkoj dobi, potrebno je osigurati glazbene podražaje do kojih dijete dolazi slušajući i istražujući zvučnu okolinu. Ukoliko osiguramo takve podražaje, kod djeteta izazivamo interes te ono počinje s navikavanjem na glazbu. Procesom slušanja glazbe, započinje glazbeni razvoj što najviše utječe na osjetilni sustav dok će se glazbene reakcije manifestirati ovisno o razvojnom stupnju na kojem se dijete nalazi. Cilj je glazbenih aktivnosti pa tako i glazbenih igara, neobavezno, spontano slušanje pretvoriti u svjesno te kod djece probuditi interes za glazbu i sve zvučne elemente koji ih okružuju. Uz zvučne poticaje iz okoline, unutar odgojno-obrazovne prakse, izvode se razne glazbene igre koje dovode do razvoja osjećaja za ritam, motorike i govora te se dijete igrajući ih, osjeća vedro i radosno. Najprije se provode jednostavnije glazbene igre te se s vremenom dolazi do onih složenijih (Vidulin, 2016).

Glazbeni odgoj djece od treće godine života pa do polaska u školu, podrazumijeva aktivnosti koje podupiru konkretniji glazbeni razvoj te koje su složenije od onih u jasličkoj dobi. Takve aktivnosti podrazumijevaju slušanje glazbe, pjevanje, složenije glazbene igre te sviranje, najčešće na udaraljka koje su djetetu bliske. Tako se svake godine i sa svakom novom razinom dječjeg razvoja, proširuju i

obogaćuju iskustva i sposobnosti. Od pete se godine veći naglasak stavlja na intonaciju i pravilno pjevanje kao i na preciznost u izvođenju te u glazbenom pamćenju (Vidulin, 2016).

Glazbene se aktivnosti pa tako i glazbene igre unutar glazbenog odgoja u dječjem vrtiću, povezuju i s drugim područjima odgoja i obrazovanja. Kako bismo djetetu ponudili odgovarajuće glazbene aktivnosti, važno je biti upoznat s djetetovim afinitetima. Glazbene aktivnosti kojima se potiče cjeloviti razvoj te razvoj glazbenih sposobnosti uključuju pjevanje i sviranje, slušanje glazbe, izražavanje, istraživanje, igru, učenje i sl. Kvalitetan glazbeni odgoj u predškolskoj ustanovi i dobi, čini temelj za daljnji razvoj djeteta, kako glazbeni tako i cjeloviti (Vidulin, 2016).

6.2.1. Glazbeni poticaji i njihova primjena po centrima aktivnosti

Kreiranje i organizacija uvjeta koji su potrebni za provedbu aktivnosti, potrebno je temeljiti na suvremenim pedagoškim spoznajama i idejama. Kako bi aktivnost bila kvalitetna, jedan od uvjeta je da materijali odnosno poticaji budu osmišljeni i ponuđeni na određenoj pedagoškoj razini. Poticaj koji je osmišljen na dovoljno dobroj pedagoškoj razini, smanjuje mogućnost pojavljivanja nedoumica i nesigurnosti o korištenju i mogućnosti ponuđenog poticaja. Također, takav materijal dovodi do razvijanja odgojno-obrazovnog potencijala na visokoj razini. Prilikom osmišljavanja materijala, odgajatelju mogu pomoći određena pitanja koja se tiču raznovrsnosti, sigurnosti, samostalnosti korištenja, mogućnosti učenja i istraživanja, načina ponude,... (Slunjski, 2011).

Materijali odnosno poticaji trebaju biti takvi da ih dijete koristi samostalno, uz moguću minimalnu podršku i pomoć odgajatelja. Dobro osmišljeni i ponuđeni poticaji dovode do aktivnosti koje djeca samostalno i samoinicijativno organiziraju. Također, prilikom osmišljavanja materijala, potrebno je imati na umu kako u skupini imamo djecu različitih kompetencija razvijenima na različitim razinama. Važno je da svako dijete pronađe nešto za sebe, u skladu sa svojim mogućnostima i razvojnom razinom na kojoj se nalazi. Isto tako, potrebno je promisliti o prethodnim iskustvima djece u odnosu na materijal koji želimo ponuditi. Ukoliko djeci ponudimo neki novi materijal, ona će pokazati i veću zainteresiranost te angažiranost. Također, važno je

da materijal bude osmišljen na način da baveći se njime, djeca mogu međusobno surađivati te tako razvijati suradničke kompetencije. Svaki je materijal odnosno poticaj važno osmisliti na način da bude siguran te da djetetu pomaže u učenju i istraživanju (Slunjski, 2011). Kada govorimo konkretno o glazbenim materijalima odnosno poticajima, govorimo o zvučnim predmetima te o predmetima povezanima s glazbom (Marić, 2013). Osim u centru glazbenog stvaranja i izražavanja, poticaje vezane uz glazbu, moguće je ponuditi i u ostalim centrima aktivnosti. U nastavku su navedene karakteristike centara aktivnosti te mogući glazbeni poticaji koji se tamo mogu pronaći.

Likovni centar sadrži materijale za likovno izražavanje i stvaranje pomoću raznih tehnika. Najčešće se radi o različitim materijalima poput: bojica, flomastera, vodenih boja, tempera, olovaka, kolaž papira i sl. Također, djeca unutar likovnog centra koriste sredstva poput kistova, škara, spužvica, krpica,... Tako djeca istražuju boje, materijale, teksture, režu, lijepe, slikaju, crtaju, modeliraju,... Unutar likovnog centra moguće je pronaći i glazbene poticaje. Jedan od primjera mogu biti zvečke punjene različitim materijalima kao što su riža, šećer, sol i sl. Unutar likovnog centra, djeca navedene zvečke mogu izraditi i oslikati raznim bojama te tako i istraživati zvukove koje proizvode zvečke (Radoš, 2018).

Centar za građenje je centar u kojem se mogu pronaći materijali potrebni za aktivnosti građenja i konstruiranja. U tome se centru najčešće mogu pronaći razne kocke za navedenu aktivnost. I u ovome je centru moguće pronaći i glazbene poticaje. Jedan od mogućih primjera jesu kocke koje su punjene raznim materijalima poput kamenčića i riže. Na taj način dijete osim što gradi i konstruira te tako razvija finu motoriku, kreativnost, percepciju, razvija i svoju slušnu osjetljivost (Radoš, 2018).

Centar za stolno-manipulativne igre uključuje stolno-manipulativne poticaje poput slagalica, kocaka, društvenih igara. To su materijali za koje je predviđeno da se koriste za stolom te kako bi se djeca s njima igrala, koriste svoje oči i ruke. Također, unutar centra za stolno-manipulativne igre, možemo ponuditi i zvučne, glazbene poticaje. Jedan od primjera može biti i zvučni memori. Takav

poticaj možemo samostalno izraditi tako što ćemo u kutijice umetnuti različite materijale (npr. 2 kutijice punjene rižom, 2 kutijice punjene kamenčićima i sl.). Na taj način djeca traže i prepoznaju zvučne parove te tako razvijaju slušnu osjetljivost kao i pamćenje (Radoš, 2018).

U **centru početnog čitanja i pisanja** možemo pronaći materijale poput raznih slikovnica, časopisa, slova, olovaka i sl. Svi materijali trebaju sadržavati slova te uz njih i slikovne poruke. Koristeći poticaje u centru početnog čitanja i pisanja, dijete se susreće s govornim i pisanim jezikom te razvija kompetencije u tom području. Jedan od mogućih zvučnih poticaja u ovome centru mogu biti zvučne slikovnice koje uz slikovne prikaze i slova, uključuju različite zvukove i pjesmice koje kod djece potiču razvoj slušne osjetljivosti kao i ostalih glazbenih kompetencija (Radoš, 2018).

Još jedan od mogućih centara aktivnosti je **istraživačko-spoznajni centar**. U ovome se centru mogu pronaći materijali koji djetetu omogućuju istraživanje različitih pojava i elemenata kao što su zvukovi, mirisi, teksture i sl. Kako bi dijete moglo istraživati različite zvukove, potrebno je omogućiti zvučne, glazbene poticaje. Tako npr. u istraživačko-spoznajnom centru možemo ponuditi neki instrument ili njegove dijelove te istraživati na koji način neko glazbalo proizvodi zvuk (Radoš, 2018).

Centar za obiteljske i dramske igre sadrži materijale koji ovaj centar podsjećaju na obiteljski dom. Poticaji unutar dramskog dijela centra (lutke, paravan,...) omogućuju djetetu dramsko izražavanje (Car, 2002). Tijekom dramske igre, od glazbenih poticaja možemo koristiti instrumente iz Orffovog instrumentarija. Navedenim instrumentima, dijete može pratiti priču koju izvodi iza paravana. Tako se može izraziti i dočarati veselo raspoloženje, napetost, iščekivanje i sl. Na taj se način dijete unosi u cijelu priču i likove dramatiziraju (Marić,2013).

6.2.2. Centar za glazbeno izražavanje i stvaranje

Među prethodno navedenim centrima aktivnosti, postoji i centar glazbenog izražavanja i stvaranja. Prilikom opremanja ovog centra, potrebno je kreirati okruženje u kojemu će dijete imati uvjete za kreativno izražavanje te će se slobodno

moći družiti, kretati, stvarati, istraživati i učiti. Glazbeni centar treba biti organiziran na način da omogućuje istraživanje različitih zvukova, melodija, tonova što kod djece treba izazivati pozitivne, ugodne emocije. Glazbeni je centar mjesto koje omogućuje djeci razna eksperimentiranja ponuđenim poticajima i zvukovima. Takav prostor zahtjeva određeni, ne preveliki broj zvučnih, glazbenih poticaja koji se s vremenom mijenjaju prema dječjim potrebama, interesima i željama. Tako u glazbenom centru možemo imati najjednostavnije zvečke koje se mogu izraditi zajedno s djecom od različitih materijala (limenke, plastične boce, karton i sl.). Takve zvečke možemo koristiti na više načina. Možemo ih svirati hodajući te možemo oslušivati kakav zvuk koja zvečka proizvodi te tako pozitivno utječemo na razvoj zvučne osjetljivosti. Zvečku kao glazbeni poticaj možemo koristiti igrajući razne glazbene igre. Da bi glazbena igra bila djetetu zanimljivija, možemo koristiti i udaraljke kao još jedan glazbeni poticaj. Tako djeci unutar centra za glazbeno izražavanje i stvaranje možemo ponuditi drvene štapiće, triangl, činele, drveni bubanj, tamburin s praporcima, zvončice, metalofon, ksilofon i sl. Udaraljku kao glazbeni poticaj možemo koristiti kako bi pratili izgovor riječi, brojalice, ali i razne pokrete (Marić, 2013). Osim glazbala iz Orffova instrumentarija, djeci se mogu ponuditi i neka druga glazbala. Autorice Marić i Goran navode kako se djeci mogu ponuditi i dječji narodni instrumenti koji se mogu i izraditi što će djeci biti dodatno zanimljivo (Marić, 2013).

U glazbenom centru, potrebno je djetetu omogućiti slušanje snimljene glazbe. Odgajatelj tako priprema skladbe za koje smatra da su prikladne. Pripremljena glazba treba biti kvalitetno snimljena te prikladna za djecu rane i predškolske dobi te s vremenom treba pružiti mogućnost djeci da sama odaberu što žele slušati (Marić, 2013).

6.3. Uloga odgajatelja

Poznato je kako glazbene aktivnosti pa tako i glazbene igre kod djece rane i predškolske dobi dovode do kvalitetnog kako općeg tako i glazbenog razvoja. Na taj način djeca dolaze do prilike da se razvijaju u kreativne pojedince koji će sudjelovati u stvaranju kako osobnog tako i društvenog kulturnog identiteta. Vrlo je važno da odgajatelj bude svjestan kolika je zapravo važnost glazbenog odgoja te da u skupini

omogućiti razne glazbene aktivnosti pa tako i glazbene igre. Kako bi odgajatelj djeci ponudio odgovarajuće glazbene igre, potrebno je pratiti i bilježiti potrebe i interese djece te uzeti u obzir mogućnosti prema razvojnoj dobi u kojoj se dijete nalazi. Na taj će način odgajatelj doći do spoznaje koja je glazbena igra najprimjerenija u određenoj situaciji u odgojno-obrazovnoj skupini. Kako bi glazbene igre, ali i ostale glazbene aktivnosti bile ponuđene na odgovarajući način, osim slušanja djece, važne su i kompetencije odgajatelja (Miočić, 2012).

6.3.1. Glazbene kompetencije odgajatelja

Profesija odgajatelja je profesija koja izrazito dinamična, ali i kompleksna te odgovorna. Takva profesija zahtjeva kontinuirano usavršavanje, stalna istraživanja vlastite prakse te određenu dozu osobne procjene radi postizanja i održavanja kvalitete rada. Sve su te obaveze proizašle iz odgajateljske etike kao i odgovornosti koju odgajateljska profesija zahtjeva. Kako bi se za nekog odgajatelja moglo reći kako se radi o kvalitetnome odgajatelju, potrebno je da on/ona bude obrazovan na odgovarajućoj razini te da bude kompetentan. Unutar obrazovanja, budući odgajatelj treba steći tri vrste kompetencija: rad koji uključuje informacije, znanje i tehnologiju, rad s ljudima te rad u/sa zajednicom. Kompetencije je potrebno konstantno usavršavati te raditi na njihovom poboljšanju (Miočić, 2012 prema Vizek Vidović, 2009). One omogućuju da odgajatelj bude svjestan kakvu ulogu ima. Takav odgajatelj preispituje vlastite postupke i odgojno-obrazovni rad te na dijete gleda kao na biće koje je individua. To znači da promatra na koji način dijete uči i istražuje. On/ona ne samo da sluša dijete već ga i čuje. Novi programi na studiju Ranog i predškolskog odgoja svoje temelje imaju u suvremenom kurikulumu sa suvremenim metodama i postupcima (Miočić, 2012).

Kada govorimo konkretno o glazbenim kompetencijama odgajatelja, novi programi omogućuju stjecanje kompetencija koje su potrebno za kvalitetno provođenje glazbenog odgoja pa tako i glazbenih igara unutar odgojno-obrazovne skupine. Kurikulum koji imamo danas na studijima Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja prema bolonjskom sustavu studiranja osigurava stjecanje kompetencija u nastavku (Miočić, 2012 prema Vizek Vidović, 2009).

a) Instrumentalne opće kompetencije podrazumijevaju sposobnost demonstracije osnovnog poznavanja glazbene umjetnosti kao i sposobnost organizacije i planiranja učenja i istraživanja glazbe kao i kroz glazbu. Također, podrazumijeva se i sposobnost razvijanja vještina u glazbeno-istraživačkom području na razni izrade stručnog rada (Miočić, 2012).

a1) Interpersonalne opće glazbene kompetencije uključuju sposobnosti koje podrazumijevaju osobno shvaćanje i samovrednovanje vlastitog rada u području glazbe. Isto tako, obuhvaća razinu otvorenosti odgajatelja prema radu u timu kao i glazbeni odgojno-obrazovni rad u skladu s etikom odgoja i obrazovanja (Miočić, 2012).

a2) Sistemske opće glazbene kompetencije spominju kontinuirani glazbeni rad, preuzimanje odgovornosti u kontekstu glazbenog odgoja i obrazovanja te u kontekstu glazbenog posredovanja (Miočić, 2012).

b) Specifične glazbene kompetencije obuhvaća otvorenost prema novi spoznajama iz područja glazbenog odgoja i obrazovanja kao i poticanje djece na razvoj glazbenih sposobnosti. Također, unutar konteksta specifičnih glazbenih kompetencija, spominje se suradnja s roditeljima kroz partnerski odnos (Miočić, 2012).

Navedene i opisane glazbene kompetencije odgajatelja potrebne su za uspješan glazbeni odgojno-obrazovni rad. Važno je da odgajatelj bude svjestan svojih kompetencija te da konstantno radi na njihovome poboljšanju kroz razna stručna usavršavanja, istraživanja te dolaženja do novih spoznaja kako bi glazbeni odgojno-obrazovni rad provodio na najbolji mogući način (Miočić, 2012).

6.3.2. Uloga odgajatelja u glazbenom odgoju

Odgajatelj unutar konteksta glazbenog odgoja ima vrlo važnu ulogu jer djetetu osigurava uvjete za kvalitetan glazbeni razvoj. Uloga je odgajatelja osigurati provedbu glazbenih aktivnosti pa tako i glazbenih igara koje pozitivno utječu kako na cjeloviti tako i na konkretno glazbeni razvoj djeteta rane i predškolske dobi. Takve će aktivnosti kod djeteta potaknuti zainteresiranost za zvukove u okolini. Ukoliko je dijete zainteresirano, ono će rado sudjelovati u pjevanju, sviranju,

istraživanju zvukova, glazbenim igrama i sl. Rad odgajatelja s djecom treba biti postupan i konstantan. Uloga je odgajatelja da osigura razvoj djetetove sposobnosti zamišljanja, slobodnog izražavanje, interesa za glazbu, slušne osjetljivosti i ostalih glazbenih sposobnosti koje se razvijaju upravo tako kako rad odgajatelja treba biti, postupno i konstantno. Raznovrsnim aktivnostima i materijalima koje odgajatelj osmišljava i omogućuje, već od samog početka djetetova života, utječemo na razvoj glazbenih sposobnosti, ali i na cjeloviti razvoj. Zato je važno da djetetu kao odgajatelji omogućimo što češće susrete s glazbom koja kod djeteta izaziva pozitivne emocije. Također, ukoliko odgajatelj u skupini ima dijete koje pokazuje veću dozu zainteresiranosti za glazbene aktivnosti pa tako i glazbene igre ili čak u skupini ima darovito dijete u području glazbene umjetnost, on/ona to treba prepoznati tako što će oslušivati i promatrati dijete te se postaviti u skladu s njegovim potrebama i interesima. U takvoj situaciji, potrebno je promisliti o vlastitim kompetencijama te potražiti podršku i pomoć ukoliko nismo sigurni kako postupiti s takvim djetetom. Dijete koje pokazuje značajniju dozu zainteresiranosti prema glazbi ili je (potencijalno) darovito u tome području, od nas zahtjeva da naš način rada bude fleksibilan te da ga raznim dodatnim poticajima i glazbenim igrama podupiremo u razvoju. Za takvo je dijete potrebno osmisliti dodatne glazbene sadržaje pa tako i glazbene igre kako bi se njegova zainteresiranost i (potencijalna) darovitost zadovoljile na najbolji mogući način (Cvetković Lay, 1998).

7. ZAKLJUČAK

Glazba je umjetnost koja povezuje sve ljude bez obzira iz koje zemlje dolaze ili kojim jezikom komuniciraju jer ona je upravo to, „*univerzalni jezik*“. Kada pogledamo našu stvarnost i svijet u kojem živimo, primjećujemo kako je glazba uistinu prisutna svugdje. Tako glazbu pronalazimo i u području odgoja i obrazovanja pa i u onom predškolskom, gdje je upravo ona uz ostala umjetnička područja, vrlo važan segment.

Kako bi glazba bila što bliža djetetu, ona se često povezuje s igrom koja je potreba i pravo djeteta. Igra kroz nenametljiv način pozitivno utječe na djetetov razvoj te budi osjećaj ugone i zadovoljstva. Povezujući igru i glazbu, dobit ćemo glazbene igre koje pozitivno utječu kako na cjeloviti razvoj (psihomotorni, kognitivni, jezično-govorni, emocionalni i socijalni razvoj) tako i na glazbeni. Izbor glazbenih igara je zaista raznovrstan te djetetu možemo ponuditi onu koja mu najbolje odgovara.

Glazbene igre uz ostale glazbene aktivnosti dio su glazbenog odgoja koji se ponekad zanemaruje. Kako bismo to izbjegli, važno je da shvatimo koliko je glazba i glazbeni odgoj važan u razvoju djeteta rane i predškolske dobi. Tu je važna i uloga odgajatelja koji je ključan za provedbu glazbenog odgoja. U skladu s obrazovanjem i stečenim kompetencijama odgajatelj omogućuje razne glazbene aktivnosti (sviranje, pjevanje, slušanje, igranje glazbenih igara) i poticaje u skladu s potrebama, interesima i željama djece u odgojno-obrazovnoj skupini.

Glazbeni je odgoj kao i njegove sastavnice doista bitan za razvoj djeteta te ga ne bismo smjeli zanemarivati. Glazba na dijete djeluje pozitivno i snažno i zato je važno da bude uključena u život djeteta u čemu mi kao (budući) odgajatelji imamo vrlo važnu ulogu.

8. POPIS LITERATURE

1. Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
2. Blašković, J., Đaić, T. (2018). *Analiza glazbenih sastavnica igara s pjevanjem*. Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu, 67(1), 140-154. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/213811>
3. Brđanović, D. (2013). *Glazba u 21. stoljeću—između dokolice i kiča*. Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja, 11(1), 89-100. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/98588>
4. Car, L., Vodopić, M. (2002). *Učenje kroz igru u centrima aktivnosti*. Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, 8(28), 16-18. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/181820>
5. Cvetković-Lay, J., Sekulić-Majurec, A. (1998). *Darovito je, što ću s njim: priručnik za odgoj i obrazovanje darovite djece predškolske dobi*. Zagreb: Alineja.
6. Duran, M. (1995). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
7. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali profesor.
8. Majsec Vrbanić, V. (2009). *Poticanje glazbom i njezinim elementima*. Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, 15(56), 20-24. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/164816>
9. Manasteriotti, V. (1978). *Zbornik pjesama i igara za djecu*. Zagreb: Školska knjiga.
10. Marić, Lj., Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno: metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
11. Milinović, M. (2015). *Glazbene igre s pjevanjem*. Artos: časopis za znanost, umjetnost i kulturu, 3.

12. Miočić, M. (2012). *Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja*. *Magistra iadertina*, 7(1), 73-87. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/99893>
13. Mlinarević, V., Marušić, K. (2005). *Prava djeteta i njihovo oživotvorenje u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja*. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 51(14), 29-39. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/25064>
14. Nikolić, L. (2018). *Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta*. *Napredak: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 159(1-2), 139-158. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/202779>
15. Pinter, D. (2008). *Razvoj socijalnih odnosa*. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 14(54), 2-5. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/167756>
16. Radoš, H. (2019). *Poticajno prostorno materijalno okruženje vrtića*. Završni rad, Učiteljski fakultet sveučilišta u Zagrebu.
17. Rajić, V., Petrović-Sočo, B. (2015). *Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi*. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 64(4), 603-620. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/153131>
18. Sam, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa.
19. Slunjski, E. (2011). *Kriteriji kvalitete u situacijama učenja*. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 17(64), 4-7. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/124350>
20. Starc, B. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgajatelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
21. Šagud, M. (2015). *Komunikacija odgajatelja i djece u igri i strukturiranim aktivnostima*. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 64(1), 91-111. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/143872>

22. Šego, J. (2009). *Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju*. *Govor*, 26(2), 119-149. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165964>
23. Špehar, S. (2002). *Centar za početno čitanje i pisanje*. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 8(27), 2-4. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/181847>
24. Vidulin, S. (2016). *Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja*. *Život i škola*, LXII (1), 221-233. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165136>
25. Vizek Vidović, V. (2009). *Kompetencije i kompetencijski profili u učiteljskoj i nastavničkoj profesiji*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.